

Dokumentacja (fragment) złożona do konkursu na kuratorski
projekt wystawy w Pawilonie Polskim na
58 Międzynarodowej Wystawie Sztuki w Wenecji w 2019r.

Projekt: *Dom Szeptów – Bianka Rolando oraz Magda Buczek,
Justyna Górowska, Kolektyw PM*

Kuratorka: Aneta Rostkowska

KONCEPCJA WYSTAWY „DOM SZEPTÓW”
SZEPT WIODĄCY: BIANKA ROLANDO
SZEPTY TOWARZYSZĄCE: MAGDA BUCZEK, JUSTYNA GÓROWSKA, KOLEKTYW PM

„Dom szeptów” to wystawa odsłaniająca współczesny potencjał szeptu, intencji, modlitwy, odczarowywania i uwalniania. Jednym z jej głównych odniesień jest figura szeptuchy: uzdrowicielki, znachorki, staruszki niekiedy zachowującej się jak osoba duchowna. Szeptuchy etymologicznie swą nazwę zawdzięczają szeptaniu, czyli mówieniu po cichu swobodnej modlitwy. Niczym poetki wypowiadające wersy wiersza improwizują one modlitwy nad uzdrawianymi. Towarzyszy im wiara w performatywny – stwarzający rzeczywistość – wymiar słowa. Szeptuchy często mylone są z czarownicami, czy wiedźmami. Różnica jest jednak diametralna: szeptucha uwalnia i za nic nie bierze pieniędzy (można podarować jej na przykład jedzenie), wiedźma natomiast zniewala – zaczarowanego traktuje jak niewolnika. Szeptuchy korzystają ze swej wiedzy dotyczącej świata roślin i zwierząt, a ich zmysły są bardziej wyostrzone niż u zwykłego człowieka. Kontakt z nimi odbywa się poprzez fizyczną bliskość: badany, czy też uzdrawiany, człowiek jest dotykany, i ze zrozumieniem słuchany. Szept nadaje spotkaniu charakter osobistej rozmowy i wymiany w dążeniu do wspólnego celu – wyjścia z trudnej sytuacji i osiągnięcia wolności.

W wystawie figura szeptuchy nabiera uniwersalnego znaczenia i staje się symbolem tego, co ukryte, znajdujące się poza oficjalnymi dyskursami, co jednak w każdej chwili może ujawnić swą potencjalnie niebezpieczną (bo potrafiącą radykalnie odmienić status quo) obecność. Sytuując się na granicy widzialności i niewidzialności zmusza nas do uważności i docenienia praktyk życiowych i artystycznych, które zachowują autonomiczny, hybrydowy charakter nie poddając się łatwej klasyfikacji (wedle opozycji naturalne/kulturowe, kobiece/męskie, proreligijne/antireligijne etc.) i co za tym idzie kontroli. Mimo że oficjalne dyskursy, reżimy wizualne, czy polityka spychają je na ubocze, w każdej chwili mogą one ujawnić swój potencjał.

„Dom szeptów” ma być modelem tego, czego nam na co dzień brakuje: umiejętności współbycia z innymi wyznaczanej uważnością na ich potrzeby (przeciwieństwo indywidualizmu i alienacji), dającego poczucie bezpieczeństwa i ciągłości rytuału (niekoniecznie należącego do jakiegokolwiek oficjalnej religii), wiary w wagę słowa (w kontraście do tzw. „fake news”) oraz potraktowania przyrody jako partnera, a nie wyłącznie zasobu. Kobieta-artystka-poetka-szeptucha ukazana jest w „Domu szeptów” jako ta, która próbuje określić się na nowo i jeszcze raz sylabizować świat spopielony, gasnący – świat zmierzający ku końcowi, a może nawet katastrofie. Jest to próba ponownego nazywania przez nią wszystkiego wokół na nowo, poprzez szacunek do żywych istnień i słuchanie ich, próba bardziej szamańska niż reżyserska. Zakłada ona czujność wobec tego co nie chce być nazwane, lub też tego, co samo chce o sobie stanowić.

Wystawa rozwija się poprzez polifonię różnego typu szeptów, z których główny to instalacja w pawilonie obejmująca rzeźbę i film Bianki Rolando. Towarzyszy mu performans odbywający się w obrębie instalacji (w wykonaniu Justyny Górowskiej), jak również „szepianie” w internecie (czy też „zaklinanie” go) poprzez kolektyw PM oraz publikacja będąca książką artystyczną gromadzącą poszczególne wątki projektu autorstwa Magdy Buczek.

Bianka Rolando (ur. 1979 w Warszawie) jest dr habilitowaną i profesorką SWPS w zakresie sztuki, artystką, ilustratorką i poetką. Swoje prace wystawiała w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, w Instytucie Polskim w Rzymie, w Kunsthalle Bratislava i Dom Umenia. Stale współpracuje z galeriami „Foksal” i „Leto”. Opublikowała „Małą książkę o rysunku” (2013) oraz książki poetyckie, ostatnio „Łęgi” (2015) i „Pascha” (2016). Ukończyła poznańską Akademię Sztuk Pięknych w 2005. Od 2006 do 2008 była asystentką w Instytucie Mediów (Obecnie Wydziale) Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Od 2012 pracuje w School of Form SWPS w Poznaniu.

STRESZCZENIE SCENARIUSZA WYSTAWY „DOM SZEPTÓW“

SZEPT WIODĄCY: BIANKA ROLANDO

SZEPTY TOWARZYSZĄCE: MAGDA BUCZEK, JUSTYNA GÓROWSKA, KOLEKTYW PM

Wsparcie techniczno-rzeźbiarskie i aranżacja pawilonu: Mateusz Okoński

Wystawa obejmuje następujące elementy:

- Film autorstwa Bianki Rolando prezentujący kadry z jej „zwykłego” życia poetki i artystki. Dokumentowane będą proste czynności. W czasie tych zwykłych/niezwykłych aktywności artystka będzie szeptała wersy wiersza o uwalniającym, uzupełniającym rzeczywistość o charakter możliwych potencji interpretacyjnych charakterze, w poszukiwaniu wolności i improwizacji.
- Obiekt rzeźbiarski o średnicy ok. 5 metrów autorstwa Bianki Rolando spleciony z nadpalonych roślin posypanych popiołem i związanych za pomocą szarf (na których wypisane będą odręcznie fragmenty autorskich tekstów poetyckich), ponadto składający się z tłuczonych lusterek, które odbijają światło z projekcji filmu. Pomieszczenie byłoby częściowo zaciemnione, tak by spowodować grę między widzialnym-niewidzialnym obiektem a projekcją.
- Performens Justyny Górowskiej wykonywany w trakcie wernisazu wystawy, dostępny w trakcie trwania wystawy w postaci obrazu VR (po zeskanowaniu obrazu aplikacją Layar App na telefonie odbiorcy pojawi się dokumentacja akcji, która miała miejsce w pawilonie).
- Projekt online kolektywu PM (Magdalena Witczak, Aleksandra Goral, Anna Pichura, Anna Marjankowska, Hubert Gromny) obejmujący zestaw utworów muzycznych wraz z videoklipami, rozwijający się w internecie (np. na Instagramie pawilonu, czy na platformach typu Youtube) z odnośnikami do strony pawilonu, na której umieszczony jest w całości. Projekt stanowi rodzaj nietypowego przeniesienia niektórych treści obecnych w pawilonie do przestrzeni internetu przy wykorzystaniu elementów kultury popularnej.
- Publikację autorstwa Magdy Buczek w dwóch formach:
 - a) książki artystycznej w limitowanej edycji
 - b) książki artystycznej-katalogu będącej uproszczoną wersją książki a, o większym nakładzie

Wszystkie elementy „Domu szeptów” odnoszą się do siebie i nawzajem wzmacniają tworząc wielomedialną i wielozmysłową całość.